

A Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bírósága a felperesnek a dr.Belányi Ágnes ügyvéd által képviselt alperes ellen jogalap nélküli gazdagodás visszatérítése iránt a Mohácsi Városi Bíróságnál 4.P.20.516/2006. szám alatt megindított és másodfokon a Baranya Megyei Bíróság 3.Pf.20.148/2009/6. számú ítéletével befejezett perében a jogerős ítélet ellen az alperes részéről 64. sorszám alatt benyújtott felülvizsgálati kérelem folytán - tárgyaláson kívül - meghozta a következő

i t é l e t e t :

A Legfelsőbb Bíróság a jogerős ítélet felülvizsgálattal támadott részét hatályában fenntartja.

A felülvizsgálati illetéket az állam viseli.

I n d o k o l á s

Az alperes a házastársával együtt háztáji gazdálkodás keretében állattartással és növénytermesztéssel foglalkoztak. Az alperes házastársa 1988. március 27-én súlyos sérülésekkel, többszörös csonttöréssel, vesezúródással, bordatörésekkel járó közúti balesetet szenvedett és hónapokig kórházi kezelésre szorult. A balesetét követő években is kórházi kezelése vált szükségessé. Fizikai és pszichés károsodása alakult ki, így az 1988-as és az 1989-es évben még idegen munkaerő igénybevételevel folytatott mezőgazdasági tevékenységüket az 1990-es évtől kezdődően felszámolták. Az alperes házastársa 1990. január 1-jétől III. csoportbeli rokkant nyugállományba került, majd 1999-ben rosszindulatú tüdődaganata alakult ki és 2001. október 23-án meghalt. A halál oka a jobb tüdő rosszindulatú daganatos megbetegedése volt következményes keringési elégtelenséggel, általános érlemeszesedéssel.

A felperes 2001. október 24-étől kezdődően az alperes házastársa által indított perben hozott jogerős ítélet alapján keresetpótló járadék címén összesen 1.301.800 forintot utalt ki, amelyet az alperes vett át.

A felperes módosított keresetében kérte az alperes kötelezését jogalap nélküli gazdagodás visszatérítéseként 1.301.800 forint, míg további 1.311.317 forint visszafizetésére a Csjt. 27. §-ának (1) bekezdésére alapítottn. Álláspontja szerint ez utóbbi összeg visszafizetésére az alperes azért köteles, mert mezőgazdasági

járadék címén többet fizetett ki, mint amennyi jövedelemhez az alperes és a házastársa a gazdálkodásuk során hozzájutottak volna.

Az alperes módosított viszontkeresetében 2001. október 23-ától 2008. április 30-áig terjedő időre 722.549 forint, míg 2008. május 1-jétől havi 10.931 forint járadék megfizetésére kérte a felperes kötelezését arra hivatkozással, hogy a házastársa öregségi nyugdíjra való jogosultsága esetén az özvegyi nyugdíja az érvényesített összeggel magasabb lett volna. Kérte továbbá gondozási díj címén 1.219.460 forint, mezőgazdasági kár címén 4.585.371 forint, és a jövőre nézve e címen járadék megfizetését.

Az elsőfokú bíróság kijavított ítéletével kötelezte a felperest 3.233.799 forint és 2008. május 1-jétől havi 6.882 forint általános kártérítési járadék megfizetésére, és eltérő összegek után, eltérő időpontoktól járó késedelmi kamat megfizetésére. Indokolása szerint az alperes a házastársa halálát követő időre kiutalt és általa felvett 1.301.800 forint visszafizetésére a Ptk. 361. §-ának (1) bekezdése alapján köteles. Elutasította azonban a mezőgazdasági járadék túlfizetése iránti 1.311.317 forintos követelést.

Az alperes viszontkeresete kapcsán kifejtette, hogy házastársa - ha a baleset nem következik be - 42 év szolgálati idő alapján is meghatározott öregségi nyugdíjra lett volna jogosult, és az alperes özvegyi nyugdíjának mértéke is ehhez igazodott volna. Tartást pótló járadékokra nem jogosult, de annak szükségességére maga sem hivatkozott. A jövedelmi viszonyainak figyelembe vétele alapján azonban általános kártérítésként a Ptk. 359. §-ának (1) bekezdése alapján havi 6.882 forint megfizetésére kötelezte a felperest. A gondozási díj címén érvényesített igény körében megállapította, hogy az alperes tevékenysége lényegesen meghaladta a Csjt. 24. §-ában foglalt, a házassági életközösség tartalmát jelentő, és az együttéléssel szükség- és szokásszerűen együtt járó tevékenység kereteit. A követelt összeg nem túlzott, azt a Pp. 206. §-ának (1) bekezdése szerinti mérlegelésével 1.219.460 forintban megítélte. A mezőgazdasági kár címén érvényesített igény kapcsán kifejtette, hogy a károkozó jogellenes magatartásával részben okozati összefüggésben áll a mezőgazdasági tevékenység elmaradása. Ennek elmaradt, majd elérhető vagyoni előnyben kimutatható ellenértéke 1997. július 1-jétől 2001. december 31-éig terjedő időre 2.859.426 forint, amelynek megtérítésére a felperes köteles. A keresetet és a viszontkeresetet ezt meghaladóan elutasította.

A mindkét fél fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletének fellebbezett részét részben megváltoztatta és kötelezte a felperest 374.373 forint és eltérő összegek után, eltérő időpontoktól járó késedelmi kamat megfizetésére. A 2008. május 1-jétől megítélt havi 6.882 forint általános kártérítési járadékot nem érintette, és a megítélten felüli részében tekintette a keresetet és a viszontkeresetet

elutasítottak. Indokolásában kifejtette, hogy mezőgazdasági tevékenység elmaradása miatt az alperes kár nem érte, mert a felperes e címen az 1997. július 1-jétől 2001. december 31-éig terjedő időre többet fizetett ki, mint amennyi jövedelemhez az alperes és házastársa hozzájutottak volna. Az alperes tehát 2.859.426 forint megtérítésére nem jogosult, ezzel leszállította az elsőfokú bíróság ítéletének a felperes tőkemarasztalására vonatkozó részét.

A jogerős ítélet ellen az alperes nyújtott be felülvizsgálati kérelmet, amelyben a jogerős ítélet hatályon kívül helyezésével és az elsőfokú bíróság ítéletének a részbeni megváltoztatásával kérte a felperes kötelezését a mezőgazdasági tevékenység megszűnéséből eredően elmaradt vagyoni előny megtérítése címén 1997. július 1-jétől 2007. december 31-éig terjedő időre 643.891 forint és 2008. január 1-jétől havi 76.000 forint járadék megfizetésére. Kérte a perköltség fizetése alóli mentesítést a Pp. 81. §-ának (2) bekezdésére utalással és a felperes kötelezését első- és másodfokú, valamint felülvizsgálati eljárási költség fizetésére.

Álláspontja szerint a jogerős ítélet sérti a Ptk. 339. §-ának (1) bekezdésében foglaltakat, mert amikor a férje balesetét követően a magángazdaságukat felszámolták, annak az ő tulajdonában levő 1/2-ed része is kényszerűen felszámolásra került. A férje halálát követően - baleset hiányában - képes lett volna a gazdaság csökkentett színvonalon és terjedelemben való fenntartására, és legalább 1/3-ad részbeni haszon megtermelésére. Ő maga is mezőgazdasági szakember volt, a férje halálát követően pedig ő is károsodott. Az ő egészségi állapotának megromlása a perbeli balesettel áll okozati összefüggésben. Előadta, hogy a férje az 1995-ben indított perben valóban egyezséget kötött a felperessel, amelynek alapján fizetett a felperes mezőgazdasági kár címén járadékot. A kifizetett összeg a felperes által elismert elmaradt vagyoni előny 2/3-ad része volt 1997 júliusától is. Ő ezért további 1/3-ad részre jogosult.

A felperes felülvizsgálati ellenkérelmében a jogerős ítélet hatályában való fenntartását kérte, felülvizsgálati eljárási költségre nem tartott igényt.

A Legfelsőbb Bíróság a jogerős ítéletet a Pp. 275. §-ának (2) bekezdése alapján csak a felülvizsgálattal támadott részében, és a Pp. 270. §-ának (2) bekezdése alapján abban a körben vizsgálta, hogy a felülvizsgálati kérelemben megjelölt okokból jogszabálysértő-e.

A felülvizsgálati kérelem nem alapos.

Az alperes a perben a saját jogán kérte - egyebek mellett - annak a kárnak a megtérítését, amely a mezőgazdasági termelésből való jövedelemkiesés folytán keletkezett amiatt, hogy a férje 1988-ban

bekövetkezett balesete után a közös gazdaságot szükségszerűen felszámolták. Ebből a követeléséből az elsőfokú bíróság még az 1997. július 1-jétől 2001. december 31-éig terjedő időre eső vagyoni előny 1/3-ad részének, 2.859.426 forintnak a megfizetésére kötelezte a felperest, de az alperesnek az ezt követő időre szóló járadékigényét elutasította. A másodfokú bíróság azonban még az 1997. július 1-jétől 2001. december 31-éig terjedő időre eső összeg megfizetésére sem kötelezte a felperest, mert megállapította, hogy az alperes vagyonában a mezőgazdasági termelés kieséséből eredően kár nem következett be.

Az alperes ebben a körben támadta a jogerős ítéletet, a felülvizsgálati kérelme azonban alaptalan, mert a jogerős ítélet nem jogszabálysértő.

A mezőgazdasági szakértő véleményéből a felek által sem vitatottan az állapítható meg, hogy az alperes és a házastársa tulajdonában volt mezőgazdasági földterület megműveléséből és az állatállomány tartásából 1997. július 1-jétől 2001. december 31-éig terjedő időre 6.698.294 forint jövedelmük lett volna. E körben az elsőfokú bíróság által megállapított tényállás téves, azt a másodfokú bíróság alappal módosította. Tekintettel arra, hogy a felperes erre az időszakra 7.882.960 forintot fizetett ki az alperes és a házastársa közös tulajdonában levő gazdaságból elérhető és elmaradt jövedelemként, az meghaladja azt az összeget, amely ténylegesen elmaradt vagyoni előnyként kimutatható volt. A felperes által kifizetett kárösszeg a házastársi közös vagyon részévé vált [Csjt. 27. § (1) bekezdés]. Az alperes és a házastársa a baleset előtt közösen gazdálkodtak, a gazdálkodás eredménye is közös volt, és a házastársi vagyonközösségen belüli szerzés (hozzájárulás) arányának nincs jelentősége. A felperes által kifizetett kárösszeg is a házastársak vagyonközösségébe került, és azt közösen használták fel.

A perben egyébként nem volt vitás, hogy a közös gazdaság jövedelmezőségének 2/3-ad része az alperes férjének szaktudása, munkaereje következtében jött létre, és az alperes a baleset után egyedül nem tudta üzemeltetni a gazdaságot. Ez egy ideig - mintegy két évig - idegen munkaerő igénybevételével még megvalósult, de azt követően lehetetlenné vált. Az alperes férje 2001 októberében a balesettől függetlenül, természetes kórokú megbetegedés - daganatos elváltozás - következtében meghalt. Arra nincs perbeli bizonyíték, sőt éppen az ellenkezője állapítható meg, hogy az alperes a férje halálát követően - a baleset után több mint tíz évvel - az egykori közös gazdálkodás akár részbeni folytatása lehetőségének az elvesztésével a balesettel okozati összefüggésben károsodott volna. E körben a bíróságok bizonyítékértékelése nem sérti a Pp. 206. §-ának (1) bekezdésében foglaltakat, és a Ptk. 339. §-ának (1) bekezdése szerinti kárigénynek nincs alapja.

Az alperesnek a vitatott időszakra lejárt mezőgazdasági járadékra és a jövőben előterjesztett járadékra vonatkozó követelését a bíróság jogerős ítéletével jogszabálysértés nélkül utasította el. A jogerős ítéletnek az alperest perköltségben marasztaló rendelkezése sem jogszabálysértő. Az alperes a jogerős ítélet szerint kimutatottan a 9.279.896 forint perértékű viszontkeresetből 1.676.173 forint tekintetében pernyertes. A Pp. 81. §-ának (2) bekezdése a részleges pernyertesség körében eltérően rendelkezik arra az esetre, ha a per kártérítésre irányul, vagy egyéb olyan követelés iránt folyik, amelynek megállapítása bírói mérlegeléstől függ. Ilyen esetben általában nincs jelentősége annak, hogy a követelést érvényesítő fél milyen arányban pervesztes, de ha a követelése nyilvánvalóan túlzott volt, a részleges pernyertesség Pp. 81. §-ának (1) bekezdése szerinti szabálya érvényesül. A bíróság jogerős ítéletében ennek megfelelően rendelkezett, a Pp. 81. §-ának (2) bekezdésében foglaltak alkalmazásának a hiánya nem jogszabálysértő.

A kifejtettekre figyelemmel a Legfelsőbb Bíróság a jogerős ítélet felülvizsgálattal támadott részét a Pp. 274. §-ának (1) bekezdése szerint - tárgyaláson kívül hozott határozatával - a Pp. 275. §-ának (3) bekezdése alapján hatályában fenntartotta.

A felperes a felülvizsgálati eljárásban költséget nem igényelt, ezért a Legfelsőbb Bíróság az alperest felülvizsgálati eljárási költség megfizetésére nem kötelezte. A felülvizsgálati illetéket a 6/1986. (VI.26.) IM rendelet 13. §-ának (1) bekezdésére figyelemmel a 14. §-a alapján az állam viseli.

Budapest, 2010. április 28.

Dr. Havasi Péter s.k. a tanács elnöke, Dr. Besenyeiné dr. Varga Katalin s.k. előadó bíró, Dr. Almásy Mária s.k. bíró

A kiadmány hitelélül:

bírósági tisztviselő

HM